

KOKKUVÕTE

Inimkonna heaolu sõltub ökosüsteemi ressursidest ning hüvedest. Samas mõjutavad ühiskonna majanduslikud, sotsiaalsed ja tehnoloogilised arengud inimeste heaolu. Erinevate eluvaldkondade laiapõhjalise jätkusuutliku arengu tagamiseks vajame muutuseid nii arusaamades, otsustes kui praktikates. Põllumajanduslik esmatootmine on toidutarneahela oluline osa, mille tähtsust kliimamuutuste mõjutajana ja samas muutustest sõltujana on järjest enam rõhutatud. Esmatootmine ning selle keskkonnajalajälg sõltub omakorda paljudest tegevustest, sh ka teistest tööstusharudest. Käesoleva magistritöö raames sooviti mõjutada põllumajandusliku esmatootmise tasandit, otsides konkreetsele Eesti väiketalule tänasest jätkusuutlikumat arenguteekonda. Magistritöö eesmärk ning uurimisülesanded said töö käigus täidetud. Kirjanduseanalüüsile toetudes anti ülevaade senise lineaarse majandusmudeliga kaasnevatest suurimatest probleemidest ning põllumajanduslikku esmatootmist mõjutavatest eri tasandi peamistest eesmärkidest, otsustest ja meetmetest. Lisaks leiti kirjandusanalüüsile tuginedes vastus küsimusele, mis on keskkonnasõbralik ja jätkusuutlik põllumajandus, milliste meetmete ja praktiliste tegevustega seda saavutada püütakse ning millised uued võimalused selle käigus avanevad. Magistritöö raames koostati Harjumaal, Saku vallas asuva Soopealse väiketalu jätkusuutlikku loodus-, majandus- ja sotsiaalset keskkonda toetav ning konkreetsete tegevuste ja orienteeruva ajaraamistikuga arenguplaan aastani 2030, leiti talu jätkusuutliku arengu regulaarseks hindamiseks sobivad mõõdikud ning soovitati arengu hindamise tööriistu. Arenguplaani väljatöötamiseks vajalike andmete kogumise staadiumis kaardistati Soopealse talu tänane kompleksne olukord ja probleemid ning arengu seisukohalt olulised osapooled. Talu tänast jätkusuutlikkuse taset hinnati andmekogumise staadiumis mitte erinevaid mõõdikuid kasutades vaid pigem probleemide rohkust ning tänast Soopealse pererahva rahulolematust arvestades. Arenguplaani koostamisel toetuti eelkõige teaduskirjandusele ja ekspertide praktilistele soovitustele, samas lähtuti siiski konkreetse talu kontekstist, tugevustest ja võimalustest, aga ka riskidest. Radarina kujundatud arenguplaani koondati tegevusi, mis aitaksid potentsiaalseid riske maandada. Arengu hindamiseks leiti talule ka sobivad jätkusuutlikkuse mõõdikud. Esmatootmisega seotud arusaamad ja eeldused on viimastel aastatel eelkõige kliimamuutustest ning eri tasandi eesmärkidest ja kokkulepetest lähtuvalt kiires muutumises. Arenguplaanis soovitati ka selliseid tegevusi, mis ei olnud küll magistritöö välja töötamise hetkel veel erinevatel põhjustel teostatavad või teada, kuid Soopealse tulevikuvisioni silmas pidades tuleks nendega arvestamine jätkusuutlikule talu arengule igati kasuks.